

”

Гудз М. Медіазасіб як інструмент формування медіаграмотності учнів на уроках української літератури у 5-6 класах. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2024. Том 12, № 5. С. 26-30. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i5-004>.

Hudz M. Mediazasib yak instrument formuvannia mediahramotnosti uchniv na urokakh ukrainsoi literatury u 5-6 klasakh [Media tool as a tool for the formation of media literacy of students in the lessons of Ukrainian literature in the 5th – 6th classes]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2024. Vol. 12, No 5. S. 26-30. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i5-004>.

DOI: 10.31110/2616-650X-vol12i5-004

Марія ГУДЗ

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна
<https://orcid.org/0009-0004-5597-5590>
 mgub0711@ukr.net

МЕДІАЗАСІБ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У 5-6 КЛАСАХ

Анотація. У статті розглянуто медіазасіб як один із головних інструментів формування медіаграмотності учнів 5-6 класів. Наголошено на його ключовій ролі у системі впровадження медіаосвіти загалом та в освітньому закладі, зокрема на уроках української літератури. Вслід за науковцями-методистами І. Гуріненко, Л. Петрик і О. Семеног розкрито значення понять «медіазасіб», «медіатехнологія» і «сучасний учитель-словесник». Проаналізовано дослідження класифікацій медіазасобів О. Бесової, І. Дичківської, Г. Онкович, О. Парфьонової, Л. Петрик. Акцентовано увагу на тих, які будуть актуальними для роботи вчителів-словесників на уроці української літератури у 5-6 класах під час формування медіаграмотності учнів. Перелічено функції медіазасобів у навчально-виховному процесі. Визначено способи їх застосування на уроці української літератури та усіх його етапах для формування компетентностей, передбачених Концепцією Нової української школи. Наголошено на перспективності їх поєднання і використання як елементів медіатехнологій, про доцільність впровадження яких під час формування медіаграмотного учня теж підкреслено у статті на основі дослідження наукових розвідок В. Деренко, О. Кальної, Л. Козак, Д. Козлітіна, Н. Лашук, Г. Онкович, П. Саваріна, Н. Череповської, Л. Шульги. Обґрунтовано потребу переосмислення ролі сучасного педагога та його рис характеру, морально-етичного виховання, професійних навичок та умінь у контексті освіти XXI століття і викликів, які стоять перед нею. Визначено багатоплановість педагогічної професії під час освітньої діяльності. Підкреслено ключове місце підготовки вчителя-філолога до уроку, його компетентності у роботі з інформацією, її джерелами, технічними засобами, мультимедією та мережею Інтернет. Доведено, що головним завданням навчального процесу в 5-6 класах закладу середньої освіти на сьогодні є цілеспрямоване формування і становлення медіакультурної особистості за допомогою медіазасобів та медіатехнологій.

Ключові слова: медіаосвіта; медіаграмотність; медіакультура; медіанавичка; медіазасіб; медіатехнології; учитель української літератури; урок української літератури.

Maria HUDZ

Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0004-5597-5590>
 mgub0711@ukr.net

MEDIA TOOL AS A TOOL FOR THE FORMATION OF MEDIA LITERACY OF STUDENTS IN THE LESSONS OF UKRAINIAN LITERATURE IN THE 5th – 6th CLASSES

Abstract. The article discusses the media as one of the main tools for developing media literacy among students 5-6 grades. The author emphasizes its key role in the media education system and educational institutions, particularly in Ukrainian literature lessons. Following methodologists, I. Gurinenko, L. Petryk, and O. Semenoh, the meaning of the concepts of "media tool," "media technology," and "modern teacher of literature" is revealed. The research of media classifications by O. Besova, I. Dychkivska, H. Onkovych, O. Parfenova, and L. Petryk is analyzed. Attention is focused on those relevant to the work of language teachers in the Ukrainian literature class in grades 5-6 in forming students' media literacy. The functions of media in the educational process are listed. The ways of their application to the Ukrainian literature lesson and all its stages for forming competencies provided by the Concept of the New Ukrainian School are determined. The article emphasizes the prospects of their combination and use as elements of media technologies. The practicality of the formation of a media-literate student is also stressed based on research by V. Derenko, O. Kalna, L. Kozak, D. Kozlitina, N. Lashuk, H. Onkovych, P. Savarin, N. Cherepovska, L. Shulga. The need to rethink the role of the modern teacher and their character traits, moral and ethical education, professional skills, and abilities in the context of education of the XXI century and its challenges is substantiated. The versatility of the teaching profession in educational activities is determined. The key place of preparation of a philologist teacher for the lesson, their competence in working with information, its sources, technical means, multimedia, and the Internet is emphasized. It is proved that the main task of the educational process in grades 5-6 of a secondary education institution today is the purposeful formation and development of a media-cultural personality with the help of media and media technologies.

Keywords: media education; media literacy; media culture; media skill; media tool; media technologies; Ukrainian literature teacher; Ukrainian literature lesson.

Постановка проблеми. Від далекого минулого й до сьогодні зберігається потреба у правильній роботі з інформацією. А стрімкий розвиток суспільства вимагає цілеспрямованої підготовки свідомої, всебічно розвиненої людини, здатної до аналізу. Ширшими стають можливості засобів масової інформації. Взаємодія учнів з найрізноманітнішими мас-медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, особливо Інтернет) забирає все більше їх вільного часу. Споживаючи недоброякісну

медіапродукцію, сучасне покоління спотворює своє уявлення про світ, норми і моральні засади взаємодії людей, розвиває різні форми медіазалежності. Так, «на початку XXI століття понад 200 організацій і провідних компаній світу (Adobe Systems Incorporated, Apple, Bell South Foundation, Cableinthe Classroom, Cisco Systems, Inc., DellInc., Ford Motor Company Fund, Intel Foundation, Microsoft Corporation, Oracle Education Foundation та інші) запропонували перелік навичок, які знадобляться молодим людям для того, щоб стати успішними. Інформаційні навички й медіаграмотність увійшли до цього переліку» [15]. Цілком логічно, що розвиток окреслених умінь посідає одне з ключових місць в освітній сфері, яка ставить собі за мету підготовку конкурентоспроможного випускника. На допомогу приходить медіаосвіта як освіта XXI століття. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, яка була створена у 2016 році, визначає медіаграмотність як «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою масмедіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» [7; с. 7]. У цьому контексті слушним є твердження О. Коневщинської, яка «основним завданням медіаосвіти розглядає формування медіакультурної особистості, для якої будуть притаманні медіаобізнаність, медіаграмотність та медіаосвіченість» [6]. Розуміємо, що формування медіаграмотності відбувається за допомогою медіазасобів, оскільки вони давно стали провідним джерелом отримання знань для дітей.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. На сьогодні ґрунтовні дослідження медіаосвіти провели в Україні Н. Грона, М. Друшляк, Т. Іванова, А. Литвин, О. Мурзіна, І. Огороднійчук, Г. Онкович, Н. Пономаренко, О. Семеніхіна, О. Семеног та інші, а за кордоном — Б. Бахмайер, Д. Букінгем, К. Ворсноп, Ж. Гонне, Б. Дункан, Д. Консідайн, Г. Маклюен, Л. Мастерман, К. Тайнер, Е. Харт, С. фон Файлітзен та інші. Тему медіаграмотності в освітньому процесі активно досліджують В. Гуменюк, Л. Зайко, М. Зацерківна, М. Захаров, О. Ісаєва, І. Мороз, Л. Петрик, О. Пометун, О. Рекун, О. Шуневич та інші. Медіазасоби як інструменти формування медіанавичок учнів розглядають Л. Баженова, І. Гуріненко, С. Іць, В. Мантуленко, Г. Онкович, І. Сахневич, Т. Хижняк та ін. Так, проаналізувавши наукові праці, розуміємо, що досі нема єдино прийнятого тлумачення поняття «медіазасіб», оскільки зустрічаємо синонімічне використання слів «медіа», «засіб мас-медіа», «засіб масової комунікації», «засіб медіаосвіти» тощо.

Підготовка вчителя-філолога до формування медіаграмотності на уроці української літератури, безперечно, вимагає розуміння дефініції «медіазасіб». Серед досліджень увагу привертають напрацювання І. Гуріненко, яка стверджує, що поняття «медіазасоби» є синкретичним, оскільки у його основі покладено різноманітні значення («педагогічні засоби навчання» та «медіа» (засоби масової інформації)). Дослідниця тлумачить його «як групу матеріальних об'єктів, спеціально створених або відібраних з оприлюднених у засобах масової інформації матеріалів, призначених для використання в навчально-виховному процесі» [2]. Слушними для нашої розвідки вважаємо погляди Л. Петрик, яка трактує термін «медіазасоби» як «предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень» [11, с. 114]. Вслід за вченою визначаємо ключову роль медіазасобів у формуванні медіанавичок учнів як інструментів та матеріалів для організації навчально-виховного процесу у сучасному закладі середньої освіти. На наш погляд, актуальним залишається дослідження використання їх на уроках української літератури у 5-6 класах.

Мета та завдання дослідження – обґрунтувати роль медіазасобів у процесі формування медіаграмотності на уроках української літератури у 5-6 класах.

Методологія проведеного дослідження передбачала використання загальнонаукових методів: синтезу, аналізу, порівняння та методів описання.

Результати дослідження. Сучасна молодь – зовсім не схожа на попередню, бо вивчає світ не лише через реальне оточення чи навчальний заклад, а під впливом інформаційно-комунікаційних засобів, а тому її часто називають цифровим поколінням. Це вимагає створення специфічних алгоритмів виховання та навчання на усіх рівнях для ефективної взаємодії із соціумом. Освітня сфера при цьому має прерогативу, оскільки діти найдовше перебувають у дошкільних закладах, закладах середньої освіти, позашкільних установах. Тому створення комфортного медіасередовища для розвитку та становлення учнів, застосування сучасних засобів навчання, медіазасобів, медіатехнологій – це обов'язкова вимога до організаторів навчального процесу. Не виняток урок української літератури, який повинен стати сприятливою платформою для формування медіаграмотної особистості.

Одним із основних інструментів освіти XXI століття є медіазасоби. За словами О. Кальної, І. Колесніченко та Л. Шульги саме вони «реалізують в освітньому процесі такі основні функції: інформаційну; активізації навчальної діяльності; стимулювання розвитку мотивації щодо поліпшення

навчальних досягнень; забезпечення інтерактивності навчання; здійснення моніторингу перебігу й результатів освітнього процесу; підвищення ефективності навчальної діяльності; спонукання до

творчої діяльності, зокрема шляхом підготовки відео- та мультимедійних презентацій на основі застосування комп'ютерних технологій тощо» [4]. Безперервний технічний розвиток і цифровізація створили велику кількість і різноманітність медіазасобів, що зумовлює потребу їх класифікації. До цього питання звертались О. Бесова, І. Гуріненко, І. Дичківська, О. Кабанська, Г. Онкович, О. Парфьонова, Л. Петрик.

Так, І. Дичківська розділяє медіазасоби на традиційні (друковані видання (газети, журнали), радіо, кіно, телебачення, відео) та інноваційні (що містять інформацію на програмно-апаратних засобах і пристроях (серверах) і функціонують на базі обчислювальної техніки) [3]. Розмірковуючи про роль медіазасобів у навчально-виховному процесі Г. Онкович сформулировала соціально-педагогічну класифікацію, у якій їх розділила на шість груп: «за типом основного засобу медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерні мережі тощо); за каналом сприйняття (аудіо, відео, аудіовізуальні, знакові – текстові, графічні); за місцем використання (індивідуальне, групове, масове, домашнє, робоче, транспортне тощо); за змістом інформації, напрямку соціалізації (ідеологічне, політичне, морально-виховне, пізнавально-навчальне, естетичне, екологічне, економічне); за функціями та цілями використання (одержання інформації, освіта, спілкування, розв'язання проблем, розвага, соціальне управління); за результатом впливу на особистість (розвиток світогляду, самопізнання, самовиховання, самонавчання, самоствердження, самовизначення, регуляція стану, соціалізація)» [9]. У свою чергу вчена О. Бесова ділить медіазасоби на апаратні та програмні. Так, до апаратних засобів медіаосвітніх технологій належать: «1) основні: комп'ютер, мультимедіа-проектор, маніпулятори (миша, клавіатура тощо); 2) додаткові: пристрої CD і DVD, відео плеєри, аудіо плеєри, відео-та аудіо-записуючі пристрої, акустичні системи. До програмних засобів, застосування яких є актуальним і доступним у викладанні філологічних дисциплін, віднесемо мультимедійні додатки і засоби створення мультимедійних медіа-продуктів» [1]. Також для специфіки нашої роботи вважаємо актуальною класифікацію Л. Петрик, яка стверджує, що побутують традиційні ЗМІ (преса, радіо, телебачення, кіно, відео, фотографії) та новітні (комп'ютер, Інтернет, мобільна телефонія) [10; с. 145]. Слід зауважити, що сьогодні найпопулярнішими медіазасобами, які використовуються на уроках української літератури, є ті, що безпосередньо пов'язані з Інтернетом. Із власного досвіду можемо говорити про їхні ключові характеристики, а саме: швидкість роботи, доступність у використанні, мобільність, багатофункціональність тощо. Саме ці риси дають можливість широко застосовувати в освітньому процесі, зокрема, на уроках української літератури. Виникає популярність нових джерел інформації, таких як блоги, інтернет-видання, електронні платформи, мобільні додатки, соціальні мережі, супутникове телебачення тощо.

Треба сказати, що класифікація медіазасобів Л. Петрик буде зручною для вчителя-філолога у роботі з учнями, зокрема при формуванні медіаграмотності. Доречним буде застосування їх як засобів наочності та демонстрації, для формування фонетичних, лексичних та граматичних навичок, для розвитку соціокультурної лінії, та як способу перевірки чи самоперевірки успішності учня, для формування критичного, абстрактного та логічного мислення, здійснення творчих проєктів, розвитку всіх інших компетентностей, передбачених Концепцією НУШ тощо.

Використання різних медіазасобів під час освітнього процесу, правильне їх поєднання і методичне обґрунтування дає підстави розуміти їх як елементи педагогічних технологій навчання, а саме: комп'ютерні технології, проєктне навчання, інтерактивні технології, ігрові технології, мобільне навчання, дистанційне навчання, змішане навчання, проблемне навчання тощо [12]. Таким чином, наше дослідження вимагає тлумачення ще одного поняття – «медіатехнологія».

Роль медіатехнологій у контексті медіаосвіти, зокрема формування медіаграмотності досліджували О. Бігунко, Н. Духаніна, О. Кальна, Л. Козак, Д. Козлітін, І. Колесніченко, Н. Лашук, Г. Онкович, П. Саварін, Н. Череповська, Л. Шульга та інші. Так, Л. Козак та Д. Козлітін, поняття «медіатехнологія» тлумачать як «інтеграцію різних засобів передачі інформації (тексту, звуку, графіки, зображень) на спільній основі. До них належать як дидактичні засоби, наукова підтримка, так і засоби масової інформації» [5].

Привертає увагу твердження П. Саваріна, який визначає це поняття як сукупність способів, спрямованих на організацію навчального процесу на основі багатоканальності сприйняття інформації, інтерактивності та застосування мультимедійних апаратних і програмних засобів [13; с. 20].

Слушною вважаємо думку І. Червінської та В. Деренько: «медійні технології навчання – це способи побудови освітньої діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічно-окреслених цілей. Вони поєднують інформаційні технології навчання, сучасну комп'ютерну та медійну техніку, засоби телекомунікаційного зв'язку, інструментальні програмні продукти, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних медіаосвітніх технологій навчання [18].

Методично близьким для нас є твердження Н. Лашук про те, що «медіатехнології – це сукупність форм, методів, прийомів створення педагогічних умов, що забезпечують ефективну медіаосвіту [8; ст. 73]. Розмірковуючи про місце застосування медіатехнологій на уроках української літератури, розуміємо вагому роль його на кожному етапі, зокрема у процесі вивчення нового матеріалу, систематизації та узагальнення, перевірки рівня засвоєння інформації тощо.

Необхідно врахувати той факт, що в умовах зро стання впливів медіаінформації на навчально-виховний процес виникає потреба переосмислення ролі сучасного педагога, його компетентності та педагогічної майстерності. Так, слідуючи за науковою позицією М. Ячменик, викладеною у статті «Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності: методологічні підходи», про сучасну «модель фахівця», підкреслимо важливість підготовки вчителів-словесників до використання медіазасобів у педагогічній діяльності, а окрім цього розвитку та формування комплексу вмінь роботи з інформацією, її інтерпретацією, критичним осмисленням та створенням власного медіапродукту. Професійна діяльність вчителя української літератури передбачає виконання кількох ролей під час освітнього процесу, серед них: вчитель-предметник, вихователь, педагог-організатор, класний керівник, керівник гуртка, заступник директора школи, директор школи. Та попри це, прикметно, що усі вони передбачають єдину мету: виховання та становлення всебічно розвиненої медіакультурної особистості, яка матиме систему розвинених медіанавичок, які сприятимуть ефективно функціонувати у соціумі. У цьому контексті для нас вагомого значення набуває твердження О. Семеног, про те, що «сучасний учитель-словесник - це вчитель-професіонал, котрий займає активну педагогічну позицію, має філологічно-педагогічний світогляд, відзначається інформаційною і дослідницькою культурою, ерудований, творчий майстер-комунікатор» [14; с. 22]. Відтак, можемо стверджувати, що професійна підготовка вчителя української літератури повинна ґрунтуватись на методологічних засадах і бути цілеспрямованою стосовно формування здатності до діяльності за допомогою засобів медіаосвіти.

Висновки. Формування медіаграмотності під час вивчення літератури в Новій українській школі – це процес розвитку навичок сприйняття медіатекстів, креативних та практичних навичок на матеріалах медіа, розвитку мислення (критичного, інтуїтивного, логічного і т.д), створення медіатекстів, ефективної комунікації з однолітками й не тільки, тому використання медіазасобів та медіатехнологій є ефективним шляхом для досягнення усіх поставлених цілей.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на дослідження ролі медіазасобів у формуванні медіаграмотності учнів 7–8 класів.

Список використаних джерел

1. Бесова О. Г. Медіаосвітні технології у формуванні інформаційної компетентності майбутніх учителів математики. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp18/besova_o.g-tezi.pdf.
2. Гуріненко І. Сутність терміна «медіазасоби навчання». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2009. Вип. 3 (56). С. 178–184. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2009/3/33.pdf>.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібник]. Київ : Академвидав. 2004. 352 с.
4. Кальна О. В., Колесніченко І. А., Шульга Л. В. Особливості застосування медіаосвіти у закладах вищої освіти. *Сучасний підхід до викладання навчальних дисциплін в контексті підвищення якості вищої освіти* : матер. 50-ї наук.-метод. конф. виклад. і аспір. (Полтава, 26-27 лютого 2019 року). Полтава : РВВ ПДАА, 2019. С. 102-105.
5. Козак Л., Козлітін Д. Місце і роль медіа-технологій у підготовці майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2019. № 1 (324). [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1\(324\)-2-242-248](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-242-248).
6. Коневщинська О. Розвиток медіаосвіти і медіакультури в умовах сучасного інформаційного суспільства. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 54. Вип. 4. С. 32-41. <https://doi.org/10.33407/itlt.v54i4.1481>.
7. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдюнової, М. М. Слюсаревського. Київ. 2016. 16 с.
8. Лашук Н. Роль технологій та стратегій медіаосвіти для формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка* : зб. наук. праць. 2018. Вип. 1(36). С. 73-79.
9. Онкович Г. Медіаосвіта (Загальний курс): програма навчального курсу для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ІВО НАПН України. 2010. 24 с. URL: <https://edu.of.ru/attach/17/82979.doc>.
10. Петрик Л. Класифікація медіа-засобів у науково-педагогічній літературі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2015. С. 143–150. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10929/1/L.Petrik_05_11_2015_konf_PI.pdf.
11. Петрик Л. Медіадидактичний супровід іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Освітнологічний дискурс. 2021, № 1 (32). С. 112-128. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35387/1/Petryk%20L.V._MSIPMYPH.pdf.
12. Петрик Л. *Медіазасоби у підготовці майбутніх учителів початкової школи: поняття та сутність*. Materials of the V – the International Science Conference on Emerging Trends in Science and Education «Theoretical and scientific bases of development of scientific thought». 2021. С. 444-447.

13. Саварін П. Підготовка майбутнього викладача технічних дисциплін до застосування медіатехнологій у професійній діяльності: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 теорія і методика професійної освіти. Луцьк. 2017. 270 с.
14. Семенов О. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.
15. Скрипка Г. Формування в учнів навичок XXI століття засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 54, Вип. 4. С. 99–107. <https://doi.org/10.33407/itlt.v54i4.1410>.
16. Тригуб Т. Формування ціннісної сфери школярів під впливом різних медіазасобів та різного медіаконтенту. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2013. Вип. 33. С. 207 — 214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2013_33_25.
17. Ячменик М. Підготовка майбутніх учителів української мови і літератури до застосування засобів медіаосвіти у професійній діяльності: методологічні підходи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 5. С. 281-293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2018_5_28.
18. Chervinska I., Derenko V., Prytulyak O. Integration of media technologies into the content and tasks of inclusive education. The XXXIV International Scientific and Practical Conference «*Problems of the development of modern science*». 2022. № 2 (55), 236-238.

References

1. Biesova O. H. Mediaosvitni tekhnolohii u formuvanni informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv matematyky. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp18/besova_o.g-tezi.pdf.
2. Hurinenko I. Sutnist termina «mediazasoby navchannia». *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Zaporizhzhia, 2009. Vyp. 3 (56). S. 178–184. URL: <http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2009/3/33.pdf>.
3. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: [navch. posibnyk]. Kyiv : Akademvydav. 2004. 352 s.
4. Kalna O. V., Kolesnichenko I. A., Shulha L. V. Osoblyvosti zastosuvannia mediaosvity u zakladakh vyshchoi osvity. *Suchasnyi pidkhd do vykladannia navchalnykh dystsyplin v konteksti pidvyshchennia yakosti vyshchoi osvity*: mater. 50-yi nauk.-metod. konf. vyklad. i aspir. (Poltava, 26-27 liutoho 2019 roku). Poltava : RVV PDAA, 2019. S. 102-105
5. Kozak L., Kozlitin D. Mistse i rol media-tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv doshkilnoi ta pochatkovoi osvity. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. 2019. № 1 (324). [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1\(324\)-2-242-248](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-242-248).
6. Konevshchynska O. Rozvytok mediaosvity i mediakultury v umovakh suchasnoho informatsiinoho suspilstva. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2016. Т. 54. Vyp. 4. С. 32-41. <https://doi.org/10.33407/itlt.v54i4.1481>.
7. Kontseptsiiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) / za red. L. A. Naidonovoi, M. M. Sliusarevskoho. Kyiv. 2016. 16 s.
8. Lashuk N. Rol tekhnolohii ta stratehii mediaosvity dlia formuvannia mediakompetentnosti maibutnikh marketolohiv. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. O. Dovzhenka* : zb. nauk. prats. 2018. Vyp. 1(36). S. 73-79.
9. Onkovych H. Mediaosvita (Zahalnyi kurs): prohrama navchalnoho kursu dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. Kyiv : IVO NAPN Ukrainy. 2010. 24 s. URL: <https://edu.of.ru/attach/17/82979.doc>.
10. Petryk L. Klyasifikatsiia media-zasobiv u naukovu-pedahohichnii literaturi. Materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii. Kyiv, 2015. S. 143–150. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10929/1/L_Petrik_05_11_2015_konf_PI.pdf.
11. Petryk L. Mediadydaktychnyi suprovod inshomovnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly. *Osvitolohichni dyskurs*. 2021, № 1 (32). S. 112-128. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35387/1/Petryk%20L.V_MSIPMYPH.pdf.
12. Petryk L. Mediazasoby u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly: poniattia ta sutnist. Materials of the V – the International Science Conference on Emerging Trends in Science and Education «*Theoretical and scientific bases of development of scientific thought*». 2021. S. 444-447.
13. Savarin P. Pidhotovka maibutnoho vykladacha tekhnichnykh dystsyplin do zastosuvannia mediatekhnolohii u profesiinii diialnosti: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 teoriia i metodyka profesiinoi osvity. Luts'k. 2017. 270 s.
14. Semenov O. Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv ukraïnskoi movy i literatury : monohrafiia. Sumy : VVP «Mriia-1» TOV, 2005. 404 s.
15. Skrypka H. Formuvannia v uchniv navychok KhKhI stolittia zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. 2016. Т. 54, Vyp. 4. С. 99-107. <https://doi.org/10.33407/itlt.v54i4.1410>.
16. Tryhub T. Formuvannia tsinnisnoi sfery shkoliariv pid vplyvom riznykh mediazasobiv ta riznoho mediakontentu. *Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psykholohii*. 2013. Vyp. 33. S. 207-214. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2013_33_25.
17. Yachmenyk M. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv ukraïnskoi movy i literatury do zastosuvannia zasobiv mediaosvity u profesiinii diialnosti: metodolohichni pidkhody. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. 2018. № 5. S. 281-293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2018_5_28.
18. Chervinska I., Derenko V., Prytulyak O. Integration of media technologies into the content and tasks of inclusive education. The KhKhXIV International Scientific and Practical Conference «*Problems of the development of modern science*». 2022. № 2 (55), 236-238.